

Urszula Michalska

urszula.michalska@lib.uni.lodz.pl

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego

Renata Osiewała

renbih@uni.lodz.pl

Biblioteka Instytutu Historii Uniwersytetu Łódzkiego

<http://dx.doi.org/10.18778/8142-336-6.18>

DRUGIE OBLCZE BIBLIOTEKI – INICJATYWY EDUKACYJNO-KULTURALNE W BIBLIOTECE UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO

Abstract: The common definition of the library concept usually consists of three basic functions: gathering, storing and sharing. In the case of the academic library we also take a specific user into consideration, the academic community. This is the main group that the library is aimed at. Scientific libraries are seeking to change this stereotype by fetching its readers not only possibility of reaching interesting literature but also a wide range of cultural initiatives. This article presents initiatives taken by The Library of the University of Lodz in 2016, in order to fit in with the programme of spreading readership and promoting libraries by many events encouraging to visit this institution regularly.

Słowa kluczowe: promocja biblioteki, imprezy edukacyjno-kulturalne

Wstęp

Uniwersytet Łódzki posiada bibliotekę od samego początku swojego istnienia, czyli od 1945 r. Dla zapewnienia środowisku akademickiemu komórki organizacyjnej, niezbędnej do zabezpieczenia podstawowego narzędzia pracy naukowo-dydaktycznej, czyli książki, powołano placówkę o charakterze naukowym. Już Stanisław Konarski¹ twierdził, że: „Do nauczania i uczenia się te trzy środki pomocnicze są nieodzowne: po pierwsze – książki, po drugie – książki, po trzecie – książki, bez nich nic nie pomogą nasze wysiłki”².

¹ Konarski Stanisław (1700–1773) – jeden z czołowych przedstawicieli wczesnego Oświecenia, pisarz, publicysta, pedagog. Od 1741 r. prowincjał pijarów w Polsce, autor między innymi „*O skutecznych rad sposobie*”.

² Stanisław Konarski, [dostęp 31.01.2017], https://pl.wikiquote.org/wiki/Stanisław_Konarski.

Przez ponad 70 lat Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego, będąc częścią systemu edukacji oraz warsztatem dydaktycznym uczelni, realizowała swoją misję wspomagając naukę i dydaktykę poprzez gromadzenie, opracowanie i udostępnianie zbiorów, niezbędnych dla docelowych grup odbiorców, czyli pracowników naukowo-dydaktycznych oraz studentów. W regulaminie Biblioteki znalazł się zapis: „Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego zwana dalej BUŁ jest ogólnouczelnianą jednostką organizacyjną. Biblioteka Uniwersytecka tworzy jednolity system biblioteczno-informacyjny wraz z bibliotekami innych jednostek organizacyjnych zwanych dalej bibliotekami zakładowymi. Jest biblioteką naukową o charakterze publicznym działającą zgodnie z *Ustawą Prawo o Szkolnictwie Wyższym*³, *Ustawą o bibliotekach* oraz *Statutem Uniwersytetu Łódzkiego*⁴.

Biblioteka wrosła w środowisko akademickie Łodzi, stając się również kreatorem działań proczytelniczych. Od wielu lat modernizowana i rozbudowywana, przeobraziła się w jedną z najnowocześniejszych tego typu placówek w Polsce. Poprzez rozwiązania architektoniczne i ogólne trendy organizacyjne, sama funkcja biblioteki również uległa licznym przemianom. Nie ogranicza się ona obecnie jedynie do społeczności akademickiej uczelni, lecz otwiera się także na środowisko lokalne. Stała się tym samym nie tylko centrum wiedzy i kultury czytelniczej, oknem na świat, postrzeganym jako learning center, ale atrakcyjnym miejscem spotkań różnych grup społecznych, miejscem reprezentacyjnym i wygodnym. Borykając się na co dzień z licznymi problemami finansowymi, utrudniającymi gromadzenie nowości oraz własną modernizację, mimo ogólnego spadku czytelnictwa, placówka może poszczycić się dużym stopniem wykorzystania swoich zbiorów⁵ i równocześnie przyjaźnie zorganizowaną przestrzenią publiczną dostępną dla użytkownika.

Od drugiej połowy XX w. to biblioteki współuczestniczyły, w dużej mierze, w tworzeniu społeczeństwa informacyjnego, zaś rewolucja informacyjna doprowadziła do przełomu technologii, rozwoju mikroelektroniki i cyfryzacji naszego życia. W XXI w. należy zadać sobie pytanie o przyszłość współczesnej ksiąźnicy. Czego obecnie oczekuje od biblioteki czytelnik, coraz częściej nazywany klientem? Klient to osoba, która przychodzi do placówki nie po to, by samodzielnie odszukać potrzebną informację, lecz oczekuje szybkiej usługi.

³ *Prawo o szkolnictwie wyższym*, „Dziennik Ustaw” 2005, nr 164, poz. 1365 z późniejszymi zmianami.

⁴ *Regulamin korzystania ze zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego*. Załącznik do Zarządzenia Nr 5/2016 Dyrektora Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 3 października 2016 r., <http://www.lib.uni.lodz.pl/media/pliki/regulamin.pdf>, [dostęp: 31.01.2017].

⁵ *Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego. Sprawozdanie z działalności biblioteki za rok 2016*, s. 2–3.

Obserwujemy bowiem przyspieszony proces globalizacji życia współczesnego człowieka, oparty na wiedzy. Toteż od biblioteki zależy, czy będzie ona postrzegana, jako wiarygodne miejsce zaspakajające potrzeby informacyjne swoich użytkowników. Biblioteka drugiej generacji (Library 2.0)⁶ jest w całej swej złożoności działań w wyjątkowy sposób skoncentrowana na użytkowniku⁷.

Codziennosc pokazuje, że należy odłożyć do lamusa mit biblioteki – monopolisty w zakresie zaspakajania potrzeb informacyjnych współczesnego środowiska akademickiego, a tym samym podważony zostaje sens istnienia bibliotek w znanym nam kształcie. Materiały biblioteczne w wersji cyfrowej nabrały większego znaczenia, niż te w wersji drukowanej. Pojawiło się również nowe informatyczne pojęcie cloud computing oznaczające przechowywanie i przetwarzanie danych informatycznych w Internecie, w chmurze, czyli zastępowanie lokalnej informatyki usługami świadczonymi na masową skalę przez działające w sieci wyspecjalizowane przedsiębiorstwa informatyczne.

Co zatem jest realnym wyróżnikiem danej biblioteki, mogącym przełożyć się na jej pozycję w środowisku? Jakie formy działalności są niezbędne, z uwagi na jej użytkowników, coraz bardziej świadomych swych praw konsumentów? Ewolucja bibliotek naukowych dotycząca ich kształtu, funkcji i działalności, będąca odbiciem rewolucji informatycznej oraz przeobrażeń w szkolnictwie wyższym, stała się koniecznością w dzisiejszym świecie dynamicznych zmian, a instytucje naukowe, w tym biblioteki, należy postrzegać, jako niepisanych bohaterów rewolucji cyfrowej, przekształcające się w instytucje nowej generacji. Jak twierdzi Maurice B. Line, brytyjski specjalista informacji naukowej: „Tak długo, jak biblioteki naukowe będą częścią instytucji akademickich, służyć będą także studentom. Nie grozi im zatem upadek, ale będą musiały się zmienić. Biblioteki akademickie w większym stopniu muszą przestawić się na dostęp odległy i dysponować niezbędną w tym celu technologią i wiedzą, aby wykorzystać wszystkie dostępne źródła pobierania informacji”⁸.

Przestrzeń biblioteki służy również nieformalnej wymianie informacji między użytkownikami przebywającymi w bibliotecznych barach, atriach, holach i innych punktach spotkań, w których nie jest prowadzona oficjalna

⁶ Instytucje nowej generacji funkcjonują w oparciu o sieci drugiej generacji. Zob. G. Gmiterek, *Biblioteka w środowisku społecznościowego Internetu: biblioteka 2.0*, Warszawa 2012, s. 14–15.

⁷ *Ibidem*, s. 126.

⁸ M.B. Line, *Biblioteka przyszłości*, „Forum Akademickie”, 2001, nr 11, https://forumakademickie.pl/fa-archiwum/archiwum/2001/11/artykuly/22-on-biblioteka_przyszlosci.htm, [dostęp: 31.01.2017].

działalność placówki. Współczesne biblioteki, dzięki swoistej aranżacji przestrzennej odgrywają rolę rynków z minionych wieków, gdzie ludzie spotykali się, by poznać nowiny i wymienić informacje potrzebne do codziennej egzystencji⁹. Nowoczesna biblioteka, to placówka pragmatyczna, elastyczna, podatna na zmiany, nadążająca za potrzebami swoich użytkowników i skupiona na przyszłości. BUŁ spełnia te wszystkie kryteria wpisując się w założenia biblioteki 2.0, a innowacyjny charakter zmian pozwala jej konkurować z podobnymi placówkami. Rozszerzanie oferty o działalność edukacyjno-kulturalną ma za zadanie pokazać odwiedzającym ją czytelnikom również inne oblicze biblioteki. Placówka ukierunkowana na potrzeby współczesnej nauki i kultury, otwarta i przyjazna, stała się dzięki temu miejscem odpoczynku i relaksu w chwilach przerwy w pracy naukowej. To w bibliotece czytelnik powinien kompleksowo zaspokoić swoje potrzeby informacyjne, zaś stworzona przestrzeń społeczna powinna umożliwiać spotkania towarzyskie w realnym, a nie wirtualnym świecie, społeczności akademickiej i lokalnej. 2016 r. i pierwszy kwartał 2017 r., na których oparły się autorki niniejszego opracowania obfitował w liczne wydarzenia potwierdzające omawiany kierunek zmian rozwoju BUŁ.

Edukacja

Wyznacznikiem nowoczesnego nauczania stały się nowe technologie informacyjno-komunikacyjne, w następstwie czego w procesie ustawicznego kształcenia coraz większy nacisk kładzie się na rozwijanie umiejętności informacyjnych użytkowników. Biblioteka akademicka, będąca głównym ogniwem systemu biblioteczno-informacyjnego, ma tu do odegrania kluczową rolę. Niezbędne bowiem w czasie studiów, a potem i w pracy naukowej, jest sprawne poruszanie się w świecie informacji. Fakt ten oznacza, że użytkowników trzeba nauczyć panować nad powszechnym chaosem informacyjnym i pomóc im nabyć umiejętności sprawnego i efektywnego wyszukiwania informacji, które są niezbędne w procesie nauczania i uczenia się. To właśnie biblioteka ponosi odpowiedzialność za efektywną realizację programów edukacji użytkowników w zakresie kompetencji informacyjnych, które w chwili obecnej stanowią klamrę spinającą proces kształcenia, samokształcenia oraz wspierania i rozwoju badań naukowych. Nie należy jednak oczekiwać, iż to biblioteka powinna wziąć na siebie całkowity ciężar zadań dydaktycznych pośrednicząc między światem nauki, a jej użytkownikami.

⁹T. Kruszewski, *Przestrzenie biblioteki: o symbolicznej, fizycznej i społecznej obecności instytucji*, Toruń 2012, s. 181.

BUŁ od lat wychodzi naprzeciw tym potrzebom organizując szkolenia biblioteczne dla studentów i pracowników naukowych Uniwersytetu Łódzkiego (UŁ). Z wieloletniej obserwacji wynika konieczność prowadzenia szkoleń w bibliotece akademickiej z przysposobienia bibliotecznego na poziomie elementarnym dla studentów I roku wszystkich kierunków studiów; kiedyś w formie tradycyjnej, a obecnie, jako kursy internetowe e-learningowe na Uczelnianej Platformie Zdalnego Kształcenia e-Campus (po polsku oraz wersja anglojęzyczna kursu Library Training). Równie ważne jest zapewnienie szkoleń na poziomie zaawansowanym, indywidualnie ukierunkowanych na potrzeby konkretnych grup reprezentujących środowisko akademickie uczelni, przy wykorzystaniu nowych technologii i współczesnych form nauczania dorosłych (zajęcia laboratoryjne teoretyczno-praktyczne), w języku polskim i angielskim (dla obcokrajowców). Rozwijanie kompetencji informacyjnych społeczności akademickiej, ukierunkowane na umiejętność artykułowania potrzeb indywidualnych, wyszukiwania, selekcji, krytycznej oceny informacji i źródeł oraz ich wykorzystania, stało się obecnie składnikiem usług bibliotecznych BUŁ.

Najważniejszymi celami edukacyjnymi wdrażanego w BUŁ projektu szkoleń z zakresu information literacy powinny być: „rozwijanie u szkolonych studentów umiejętności przeszukiwania zasobów sieciowych typu Open Access, [...] wykształcenie umiejętności korzystania z wyszukiwarek różnego typu, [...] formułowanie własnych zapytań wyszukiwawczych”¹⁰.

W placówce nie zapomina się także o ustawicznym szkoleniu samych bibliotekarzy. To niezwykle ważne, by nowoczesna biblioteka posiadała również w pełni profesjonalny i kompetentny personel. W ten nurt wpisują się liczne szkolenia wewnętrzne i zewnętrzne, seminaria i konferencje naukowe cyklicznie organizowane przez BUŁ. Warto w tym miejscu wspomnieć o spotkaniach mających miejsce w 2016 r.: w marcu z okazji Międzynarodowego Tygodnia Czytania E-książek zorganizowano V Konferencję „Kierunek e-książka. Tekst, dźwięk, obraz” wzbogaconą o liczne prezentacje tematyczne od e-czytelnictwa przez gry po e-naukę, w październiku – VII Seminarium Open Acces, promujące otwarty dostęp do nauki i edukacji oraz nowe modele komunikacji naukowej. Dziewiątą edycję obchodów Open Acces opatrzone hasłem: „Otwartość w działaniu”. Imprezą towarzyszącą były warsztaty zatytułowane: „Mendeley – zarządzanie literaturą naukową” dla nauczycieli akademickich UŁ, w listopadzie odbyło się seminarium „Czasopisma naukowe UŁ – wyzwania i perspektywy”. Spotkanie zorganizowało Wydawnictwo UŁ wspólnie z BUŁ.

¹⁰ J. Jerzyk-Wojtecka, *Program wdrażania szkoleń information literacy w bibliotece akademickiej na przykładzie Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego: omówienie pilotażowego badania ankietowego*, „Toruńskie Studia Bibliologiczne” 2012, nr (9), s. 155, <http://www.home.umk.pl/~tsb/sites/default/files/numer9/jerzyk.pdf>, [dostęp: 31.01.2017].

W program szkoleń pomocny w zaspakajaniu potrzeb informacyjno-komunikacyjnych ludzi starszych wpisują się też warsztaty dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku, szkolące w zakresie obsługi tabletów.

Wspomagając potrzeby edukacyjne społeczności akademickiej biblioteka oferuje dostęp do repozytorium, które gromadzi dorobek publikacyjny pracowników naszej uczelni, Biblioteki Cyfrowej, baz online¹¹. BUŁ, jako największa i najnowocześniejsza placówka w regionie, nie ogranicza swojej oferty jedynie do środowiska akademickiego UŁ. Z jej bogatych zasobów korzystają uczniowie Publicznego Liceum Ogólnokształcącego UŁ oraz pracownicy i studenci innych łódzkich uczelni państwowych: Uniwersytetu Medycznego, Politechniki Łódzkiej, Akademii Muzycznej, Akademii Sztuk Pięknych oraz Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej i Teatralnej. Bardzo trafionym pomysłem okazała się Karta Absolwenta UŁ. Od 2015 r. pełne prawa do korzystania z BUŁ, a co za tym idzie, możliwość bezpłatnego dostępu do zbiorów mają też absolwenci Uniwersytetu¹². Ich aktywność pokazuje wyraźnie, jak bardzo potrzebna jest w regionie łódzkim placówka na miarę XXI w.

Nowoczesny budynek, w którym biblioteka funkcjonuje już ponad 10 lat oraz modernizowany stary gmach, doskonale wpisuje się w oczekiwania współczesnego, zabieganego czytelnika. BUŁ udostępnia więc swoje zbiory na czterech kondygnacjach w strefach wolnego dostępu, wyposażonych w self-checki (urządzenia do samowypożyczeń). Ułatwieniem technicznym pozwalającym na szybki zwrot książek jest tak zwana wrzutnia, zlokalizowana na parterze. Udogodnienia te mają na celu skrócenie czasu trwania podstawowych czynności, jakie musi wykonać czytelnik, aby skorzystać z usług udostępniania. Nowo zorganizowana przestrzeń wspólna biblioteki uwzględnia potrzeby i oczekiwania użytkowników oddając im we władanie wiele przyjaznych do nauki miejsc i urządzeń¹³. Bardzo cenną inicjatywą jest wyposażenie placówki

¹¹ Aktualnie Repozytorium BUŁ zajmuje trzecie miejsce w Rankingu *Web of Repositories* oraz 1 miejsce w *Agregatorze CEON*. Biblioteka Cyfrowa plasuje się na 17. miejscu wśród 128 bibliotek zrzeszonych w Federacji Bibliotek Cyfrowych w Polsce oferując łącznie 41 450 publikacji. Bazy online ogółem liczą: 204.922 e-książek, 51.825 tytułów czasopism w wersji elektronicznej, 117 baz danych. Zob. *Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego. Sprawozdanie...*, s. 3.

¹² Z okazji jubileuszu siedemdziesięciolecia Uniwersytetu Łódzkiego wprowadzono *Kartę Absolwenta UŁ*. Karta jest bezpłatnie dedykowana absolwentom wszystkich kierunków studiów licencyjnych, magisterskich, doktoranckich i podyplomowych, <http://www.absolwent.uni.lodz.pl>, [dostęp 31.01.2016]. W 2016 r. odnotowano 979 zapisanych osób [dane systemowe, dostęp 12.04.2017].

¹³ Są to celki do pracy indywidualnej, sale do pracy grupowej, czytelnie, sale konferencyjne oraz rozległa przestrzeń wspólna z dostępem do Wi-Fi, bezpłatnego Internetu, wyposażona w samoobsługowe kserokopiarki, skanery, z licznymi, wygodnymi pufami i sofami.

w sprzęt dla osób niepełnosprawnych i dysfunkcyjnych, w szczególności niewidomych i niedowidzących¹⁴.

Dyrektor BUŁ Tomasz Piestrzyński zwrócił uwagę, że: „To właśnie przestrzeń. Przestrzeń nastawiona stricte na czytelnika jest dziś bardzo istotna. To nie książki, nie zbiory, a organizacja przestrzeni biblioteki ma stwarzać przyjazną atmosferę. [...] Kilkadziesiąt tysięcy metrów kwadratowych i przyjazna infrastruktura daje czytelnikowi możliwość swobodnego poruszania się i wyboru najlepszego dla siebie miejsca do pracy”¹⁵ – to wszystko kreuje otoczenie, które można polubić i chętnie w nim bywać.

Kultura i rozrywka

Równie ważna jak edukacja jest kultura i rozrywka. Nowa rzeczywistość kulturalno-społeczna zobligowała biblioteki XXI w. do przeformułowania swoich dotychczasowych misji, zadań, modeli zarządzania, treści, form i metod aktywności. Książnice stanęły wobec nowych zadań i problemów zmuszone dostosować swą działalność do potrzeb współczesnego społeczeństwa – mediatyzowanego, konsumpcyjnego i wielokulturowego.

Biblioteka akademicka jest postrzegana, jako ważny element infrastruktury naukowej, lecz oczekiwania współczesnego użytkownika przestrzeni bibliotecznej idą o wiele dalej. Pragnie on zaspokojenia swoich potrzeb kulturalnych i możliwości atrakcyjnego spędzenia czasu wolnego, jak również uczestnictwa w kulturze wyższej niż ta, którą narzucają środki masowego przekazu¹⁶. Generalnie obserwuje się, że obecnie uczestnictwo przeciętnego człowieka w kulturze nie pogłębia się, lecz ulega znacznemu spłyceciu. Dla biblioteki stanowi to nowe wyzwanie i choć jej zasięg jest różny, to jednym z celów pozostaje stworzenie miejsc spotkań towarzyskich, kulturalnych, rozrywki i relaksu, wypełniających czas wolny społeczności akademickiej i lokalnej. BUŁ prowadzi

¹⁴ W zbiorach jest kolekcja książek wydanych w języku Braille’a, na drugim piętrze wolnego dostępu znajdują się pomieszczenia wyposażone w sprzęt lektorski POET-compact, powiększalnik i komputer z oprogramowaniem Window-eyes, umożliwiający skanowanie i udźwiękowienie tekstów. Zob. K. Mikołajczyk, *Wolny dostęp do zbiorów w nowoczesnej bibliotece akademickiej na przykładzie Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego*, [w:] *Stare i nowe w bibliotece. Współpraca czy konkurencja*, Łódź 2010, s. 62.

¹⁵ Wywiad z kustoszem dypl. mgr Tomaszem Piestrzyńskim – Dyrektorem Biblioteki UŁ, rozmawiały A. Pielesiek-Kielma, A. Rykiert, „Biuletyn Uniwersytetu Medycznego w Łodzi”, listopad, grudzień 2015, s.10.

¹⁶ S. Siekierski, *Książka we współczesnej kulturze polskiej*, Pułtusk 2006, s. 243.

działalność edukacyjno-kulturalną od wielu lat implementując strategię zagospodarowania wolnego czasu swoich statutowych odbiorców. Placówka podejmuje liczne działania ukierunkowane nie tylko na uzyskanie satysfakcji współczesnego czytelnika-klienta, lecz również te służące pobudzeniu jego potrzeb.

Przestronną kubaturę biblioteki często wypełniają interesujące wystawy, na które składają się liczne, oryginalne eksponaty. Wysoki poziom merytoryczny i estetyczny ekspozycji sprawiają, że bywający w placówce czytelnicy z zainteresowaniem zapoznają się z prezentowanymi treściami w chwilach wolnych od pracy naukowej, czy przy okazji standardowej wizyty w BUŁ. Również w przestrzeni wolnego dostępu tworzone są wystawy tematyczne z propozycjami aktywnego udziału dla czytelników. Równolegle z daną ekspozycją ogłaszany jest bowiem konkurs z nagrodami. Ta forma interakcji z czytelnikami cieszy się dużym zainteresowaniem. Warto więc wymienić proponowane przez bibliotekarzy tematy: „Biblioteka na obcasach” (biografie znanych kobiet), „W BUŁ-e wszystko gra” (wystawa książek o tematyce piłkarskiej, biografie wybitnych piłkarzy), „Naturalnie z BUŁ-ą” (tematyka ekologiczna, której towarzyszyła wystawa prac plastycznych dzieci z Przedszkola UŁ wykonanych z surowców wtórnych), „Zasypani książkami” (swoje propozycje książek polecali bibliotekarze), „BUŁ appetit” (książkowo-kulinarna podróż dookoła świata). W 2016 r. zorganizowano dziewiętnaście różnego typu wystaw, w tym jedną wirtualną (łącznie zaprezentowano 1 706 materiałów, czterem wystawom towarzyszyły wykłady, seminaria i pokazy)¹⁷. Wśród nich warto wyróżnić na przykład: wernisaż wystawy „Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Łódzkiej im. Artura Rubinsteina – stulecie dzieje 1915-2015”, wystawę z okazji 400. rocznicy śmierci Williama Szekspira „Romeo i Julia w twórczości E. M. Andriollego”, wystawę książki artystycznej w ramach 16. Festiwalu Nauki Techniki i Sztuki, wernisaż obrazów Zdzisława Muchowicza zatytułowany: „Dusze domów odchodzą w tonacji moll” i recital utworów skomponowanych do poezji Zdzisława Muchowicza, wernisaż fotografii autorstwa Marka Grabowskiego, pracownika BUŁ noszący tytuł „California Dream”, wystawę poświęconą Janowi Husowi (ekspozycja przygotowana przez Muzeum Husytów w Taborze (Czechy) i Czeskie Centrum w Warszawie, wernisaż z okazji jubileuszu osiemdziesięciolecia Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (1930–2016) oraz wystawę książek i czasopism ŁTN. Początek 2017 r. przyniósł ósmą z kolei wystawę studentów Wyższej Szkoły Sztuki i Projektowania w Łodzi „Fabryka Książek VIII” poświęconą projektowaniu książki i ilustracji oraz „Nasz Conrad współczesny” z okazji 160. rocznicy urodzin Josepha Conrada-Korzeniowskiego (1867–1924).

¹⁷ *Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego. Sprawozdanie..., s. 5.*

W ramach spotkań z ciekawymi ludźmi w 2016 r. odbyło się sześć wieczorów poetyckich z cyklu „BUŁ-ka z poezją” oraz pięć spotkań z autorami książek¹⁸. BUŁ gościła między innymi: Jacka Brzostowskiego, sieradzkiego poetę młodego pokolenia, Piotra Goszczyckiego, warszawskiego poetę, Jolantę Stelmasiak, poetkę z regionu łódzkiego, pisarza Pawła Maurycyego Sobczaka, czy pisarkę i dziennikarkę Violetę Wiernicką. W lutym 2017 r. w ramach „BUŁ-ki z poezją” odbyło się spotkanie z poezją Małgorzaty Skwarek-Gałęskiej „Rzeczywistość na dwie raty”. W marcu, podczas spotkania zatytułowanego „Piórniki przemian” swoje wiersze, wraz z pokazem multimedialnym autorstwa Dariusza Klimczaka, zaprezentowała Monika Milczarek, nauczycielka języka angielskiego, związana z sieradzką grupą poetycką „Desant”.

Zajęcia z promocji książki i czytelnictwa

Jednym z zadań biblioteki jest wspieranie czytelnictwa. Ciekawym pomysłem składającym do refleksji nad kontaktem z książkami są wycieczki organizowane w BUŁ dla licznych grup wiekowych i kulturowych. Każdej z nich towarzyszą różne zajęcia edukacyjne, tematycznie i językowo dostosowane do narodowości oraz percepcji gości, wzbogacone o prezentacje unikatowych zbiorów, nie tylko piśmienniczych. Dużym zainteresowaniem cieszą się odwiedziny na przykład w Sekcji Muzykaliów Oddziału Zbiorów Specjalnych. W 2016 r. BUŁ gościła kilkuset uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z Łodzi i regionu, przedszkolaków oraz studentów obcokrajowców ze Studium Języka Polskiego UŁ, którzy zapoznali się z jej działalnością czynnie uczestnicząc w spotkaniach z poezją oraz poznając specyfikę zbiorów muzycznych właśnie we wspomnianej Sekcji Muzykaliów. Goście mieli możliwość poznania najciekawszych pozycji nutowych czy nagrań utworów literatury młodzieżowej.

Już od 2010 r. systematycznie prowadzone są zajęcia z najmłodszymi czytelnikami. Mają one na celu pozytywne nastawienie przedszkolaków do kontaktów z książkami oraz przygotowanie ich do roli czytelników.

Książka pojawia się na różnych etapach życia dziecka, a promowanie w bibliotece czytania multisensorycznego sprzyja doskonaleniu różnych zmysłów i wprowadzaniu przedszkolaków w świat literatury. Biblioteka stawia sobie za cel szeroko rozumianą praktyczną edukację (spotkania, warsztaty) przekładając wiedzę teoretyczną na działanie. W maju i czerwcu 2016 r. przeprowadzono warsztaty dla dzieci łódzkich przedszkoli: „Przyjemność czytania

¹⁸ *Ibidem.*

– spotkania czytelnicze dla dzieci w BUŁ¹⁹ promujące czytelnictwo oraz w ramach akcji wspierającej naukę czytania „Czytam sobie”²⁰. Zajęcia, pomyślane są tak, by wskazać liczne wydawnictwa mogące stać się źródłem inspiracji dla ich uczestników oraz podejmują działania propagujące czytelnictwo wśród najmłodszych, by stało się ono jednym ze sposobów spędzania wolnego czasu. Zorganizowano również warsztaty czytelnicze dla dzieci z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka i Ogólnopolskiego Tygodnia Czytania. W marcu 2017 r. z okazji Międzynarodowego Tygodnia E-książki dzieci z Przedszkola UŁ, w ramach warsztatów czytelniczych w BUŁ, poznały sympatycznego wilka, z którym podróżowały po świecie²¹.

Bardzo interesującą działalność prowadzi w BUŁ American Corner²² – Centrum Informacji i Kultury Amerykańskiej, powstałe na mocy porozumienia Władz Uczelni i Ambasady Amerykańskiej w Warszawie. Należy wspomnieć o cyklicznych wydarzeniach, które miały miejsce w 2016 r., takich jak: nauka języka angielskiego „Language for Language”, sobota z grami planszowymi „Gaming Day”, spotkania miłośników komiksu „United States of Komiks” oraz warsztaty dla młodzieży przybliżające świat osób niepełnosprawnych „Wspólna przestrzeń – wspólna sprawa”. W lutym 2016 r. Kevin King, wykładowca na wydziale filologicznym UŁ, opowiadał o fenomenie Zombie w filmie, zaś w marcu 2017 r. odbył się wykład otwarty, na którym stypendysta Programu Fulbrighta opowiadał o Dniu Świstaka, kulturze Amiszów i Pensylwanii.

W 2016 r. ksiąznica włączyła się także w następujące akcje: w kwietniu „Nie czytasz? Nie idę z tobą do Centrum” – z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich oraz w maju „Szanuj swojego bibliotekarza” – z okazji Dnia Bibliotekarza. W czerwcu odbyła się w bibliotece Wielka Wymiana Książek. Atrakcją towarzyszącą tej akcji, były balony z napisem „przebij mnie” kryjące niespodziankę²³. Formą zabawy z czytelnikami są coroczne ostatki w BUŁ²⁴.

¹⁹ *Przyjemność czytania: spotkania czytelnicze dla dzieci w BUŁ*, https://www.facebook.com/pg/BibliotekaUL/photos/?tab=album&album_id=10153036401164565, [dostęp: 15.06.2016].

²⁰ *Akcja Czytam sobie*, https://www.facebook.com/pg/BibliotekaUL/photos/?tab=album&album_id=10153036401164565, [dostęp: 15.06.2016].

²¹ *Warsztaty czytelnicze w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego*, <http://przedszkole.uni.lodz.pl/32892-warsztaty-czytelnicze-w-bibliotece-uniwersytetu-lodzkiego-grupa-i/>, [dostęp: 15.03.2017].

²² *American Corner*, <http://amcorners.pl/lodz/>, [dostęp: 31.01.2017]. Materiały i komentarze z wydarzeń w American Corner dostępne są również na facebooku, <https://www.facebook.com/americancornerlodz/>, [dostęp 31.01.2017].

²³ Szczegółowa relacja z akcji „Wielka Wymiana Książek w BUŁe” na portalu You Tube, <https://www.youtube.com/watch?v=NEX5SzdhlSs>, [dostęp 16.06.2016]; Kanał BUŁ na You Tube, <https://www.youtube.com/channel/UCh5f6VLQ84fGP0DBZ1041TQ>, [dostęp: 31.01.2016].

Jeden dzień w roku również bibliotekarze nabierają dystansu do siebie, swojej codziennej pracy i rzeczywistości czyniąc przestrzeń biblioteki wesołą i kolorową. Z przymrużeniem oka i z humorem kultywują tradycję ostatkowych przebierańców witając czytelników w różnych kostiumach własnego pomysłu, ku ich zdziwieniu i zaskoczeniu.

Wiele tego typu przedsięwzięć byłoby niemożliwych bez komunikacji na linii biblioteka – użytkownicy za pośrednictwem portali społecznościowych. Placówka aktywnie prowadzi profil na Facebooku²⁵, gdzie na bieżąco zamieszczane są informacje oraz zdjęcia z wydarzeń odbywających się w bibliotece. Czytelnicy z zaangażowaniem uczestniczą w komentowaniu publikowanych postów oraz biorą udział w konkursach z nietuzinkowymi nagrodami. W ramach ciekawostek należy wspomnieć, iż w murach BUŁ w 2016 r. dwukrotnie gościł i rozwiązywał zagadki kryminalne, pies Alex, bohater popularnego serialu „Komisarz Alex”. O wielu tego typu wydarzeniach mających miejsce w BUŁ informuje telewizja i radio na regionalnych antenach oraz lokalna prasa.

Placówka wydaje również swój własny periodyk o nazwie „biBUŁa”²⁶, w którym co miesiąc szczegółowo przedstawione są między innymi najważniejsze wydarzenia z życia BUŁ, sprawozdania bibliotekarzy z konferencji, czy promocja tytułów nowości książkowych.

Środowisko akademickie wielokrotnie postulowało wydłużenie godzin pracy BUŁ. Wychodząc naprzeciw tym potrzebom biblioteka organizuje cyklicznie akcję pod hasłem: „BUŁa do północy doda sesji mocy!”; w czasie trwania sesji egzaminacyjnej w UŁ placówka otwarta jest do godziny 24:00²⁷. W 2016 r. podjęto również decyzję o otwarciu biblioteki w niedzielę. Od wielu lat BUŁ zapewnia wszystkim chętnym powszechny dostęp w trybie online do aktualnych informacji oraz swoich agend i zbiorów poprzez biblioteczną witrynę internetową²⁸. Ze strony głównej WWW biblioteki możliwy jest dostęp do baz danych, serwisów czasopism i książek elektronicznych, o każdej porze i z każdego miejsca, a do odwiedzin w placówce zachęcają filmiki reklamowe i komiks. Wystarczy dostęp do Internetu.

²⁴ *Ostatki w BUŁ. Fotorelacja z wydarzenia*, https://www.facebook.com/Biblioteka_UL/, [dostęp 28.02.2017].

²⁵ *BUŁ na Facebooku*, <https://pl-pl.facebook.com/BibliotekaUL/>, [dostęp: 01.03.2017].

²⁶ *Biuletyn Informacyjny BUŁ*, <http://www.lib.uni.lodz.pl/?idx=bibula>, [dostęp: 31.01.2017].

²⁷ Film promujący akcję „BUŁa do północy doda sesji mocy” (sesja letnia 2016), <https://www.youtube.com/watch?v=mIPGWdEK6rc>, [dostęp: 01.06.2016].

²⁸ *Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego*, <http://www.lib.uni.lodz.pl/>, [dostęp 31.01.2017].

Podsumowanie

Czy zatem biblioteka XXI w., jako jednostka edukacyjno-kulturalna, ma powody do obaw o swoją przyszłość? Bibliotece przypisywane są: specyficzna misja i powinność, jako elementy strategii organizacji pracy oraz służby na rzecz społeczności lokalnej. Przedstawione w artykule rozważania miały za cel odpowiedź na powyższe pytanie, nie zamykając dyskusji o potrzebach współczesnego czytelnika. Wachlarz propozycji edukacyjno-informacyjno-kulturalnych oferowanych przez BUŁ jest zróżnicowany i rozległy, zaś koherentne wykorzystanie możliwości organizacyjnych placówki sprzyja zatrzymaniu czytelnika w bibliotece. Wraz z wielością ofert, placówka stawia także na jakość, nieustannie doskonaląc się poprzez wdrażanie nowych technologii, nowoczesnych narzędzi i usług bibliotecznych, kształtowanie przyjaznej przestrzeni wspólnej i otwartość na potrzeby różnych kręgów użytkowników, którym służy. Biblioteka XXI w. musi być żywym, otwartym i rozwijającym się organizmem, nie wykluczającym innych kierunków rozwoju, a wręcz je stymulującym i wspierającym. Coraz częściej podważa się sens istnienia i funkcjonowania bibliotek stwierdzeniem, że wszystko jest w Internecie i mylnie sądząc, iż to co najważniejsze zawsze posiada elektroniczną edycję. Cytowany już Line zauważa: „czytelnicy mogą nawet nie wiedzieć, jak bardzo oszczędzają czas i pieniądze używając biblioteki do tych poszukiwań. Biblioteka zatem powinna być tak samo dostępna i wygodna w użyciu na odległość, jak na miejscu”²⁹.

O sukcesie biblioteki w dużej mierze decyduje stopień zrozumienia szeroko pojętych potrzeb użytkowników i uzupełnianie procesu implementacji strategii jednostki o dezyderaty środowiska³⁰, dla którego funkcjonuje. Zaprezentowane ciekawe pomysły i inicjatywy podejmowane w BUŁ³¹, będące dopełnieniem podstawowej funkcji placówki, mają na celu wzmocnienie pozycji jednostki w środowisku akademickim i lokalnym, krzewienie czytelnictwa i zapewnienie doznań kulturalnych na poziomie wyższym niż ten, który narzucają środki masowego przekazu. Służą także promowaniu i kreowaniu wizerunku samej instytucji biblioteki, tworząc obraz jednostki nowatorskiej,

²⁹ M.B. Line, *Biblioteka przyszłości*, „Forum Akademickie”...

³⁰ Zob. M. Antczak, *Jak zdaniem studentów zatrzymać obecnych i pozyskać nowych użytkowników w bibliotekach uczelnianych? Relacja z badań*, [w:] *Biblioteki bez użytkowników...? Diagnoza problemu. V Ogólnopolska Konferencja Naukowa, Supraśl, 14–16 września 2015: praca zbiorowa*, red. H. Brzezińska-Stec, J. Żochowska, Białystok 2015, s. [143]–168, http://pbc.biaman.pl/Content/46703/Biblioteka_V_druk.pdf, [dostęp: 31.01.2017].

³¹ Z uwagi na ograniczenia narzucone przez konwencję konferencji, autorki referatu wybiórczo skoncentrowały się na najważniejszych projektach realizowanych w BUŁ w 2016 r. i w I kwartale 2017 r.

podążającej z duchem czasów, a nawet wyprzedzającej oczekiwania swoich użytkowników, łamiącej stereotypy i integrującej środowisko. Codzienne kontakty bibliotekarzy z czytelnikami potwierdzają, że postrzegają oni placówkę, jako miejsce nowoczesne, ciekawe, oferujące liczne atrakcje skłaniające nie tylko do pracy intelektualnej, lecz również zachęcające do atrakcyjnego spędzania tu wolnego czasu.

Bibliografia

- Akcja *Czytam sobie*, https://www.facebook.com/pg/BibliotekaUL/photos/?tab=album&album_id=10153036401164565, [dostęp: 15.06.2016].
- American Corner*, <http://amcorners.pl/lodz/>, [dostęp: 31.01.2017].
- American Corner na facebooku*, <https://www.facebook.com/americancornerlodz/>, [dostęp: 31.01.2017].
- Antczak M., *Jak zdaniem studentów zatrzymać obecnych i pozyskać nowych użytkowników w bibliotekach uczelnianych? Relacja z badań*, [w:] *Biblioteki bez użytkowników...? Diagnoza problemu. V Ogólnopolska Konferencja Naukowa, Supraśl, 14–16 września 2015: praca zbiorowa*, red. H. Brzezińska-Stec, J. Żochowska, Białystok 2015, http://pbc.biaman.pl/Content/46703Biblioteka_V_druk.pdf, [dostęp: 31.01.2017].
- Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego. Sprawozdanie z działalności biblioteki za rok 2016*.
- Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego*, <http://www.lib.uni.lodz.pl/>, [dostęp: 31.01.2017].
- Biuletyn Informacyjny BUŁ*, <http://www.lib.uni.lodz.pl/?idx=bibula>, [dostęp: 31.01.2017].
- BUŁ na Facebooku*, <https://pl-pl.facebook.com/BibliotekaUL/>, [dostęp: 01.03.2017].
- Film promujący akcję *BUŁa do północy doda sesji mocy* (sesja letnia 2016), <https://www.youtube.com/watch?v=mIPGWdEK6rc>, [dostęp: 01.06.2016].
- Gmiterek G., *Biblioteka w środowisku społecznościowego Internetu: biblioteka 2.0*, Warszawa 2012.
- Jerzyk-Wojtecka J., *Program wdrażania szkoleń information literacy w bibliotece akademickiej na przykładzie Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego: omówienie pilotażowego badania ankietowego*, Toruńskie Studia Bibliologiczne, 2012, nr 2 (9), <http://www.home.umk.pl/~tsb/sites/default/files/numer9/jerzyk.pdf>, [dostęp: 31.01.2017].
- Kanał BUŁ na You Tube, <https://www.youtube.com/channel/UC5f6VLQ84fGP0DBZ1041TQ>, [dostęp: 31.01.2016].
- Karta Absolwenta*, www.absolwent.uni.lodz.pl, [dostęp 31.01.2016].
- Kruszewski T., *Przestrzenie biblioteki: o symbolicznej, fizycznej i społecznej obecności instytucji*, Toruń 2012.
- Line M.B., *Biblioteka przyszłości*, Forum Akademickie, 2001, nr 11, https://forumakademickie.pl/fa-archiwum/archiwum/2001/11/artykuly/22-on-biblioteka_przyszlosci.htm, [dostęp: 31.01.2017].

- Mikołajczyk K., *Wolny dostęp do zbiorów w nowoczesnej bibliotece akademickiej na przykładzie Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego*, [w:] *Stare i nowe w bibliotece. Współpraca czy konkurencja*, Łódź 2010.
- Ostatki w BUŁ. Fotorelacja z wydarzenia*, <https://www.facebook.com/Biblioteka UL/>, [dostęp: 28.02.2017].
- Prawo o szkolnictwie wyższym*, „Dziennik Ustaw” 2005, nr 164, poz. 1365 z późniejszymi zmianami.
- Przyjemność czytania: spotkania czytelnicze dla dzieci w BUŁ*, <http://212.191.71.4/library/bibula/bibula105/bibula105.html#9>, [dostęp: 15.06.2016].
- Regulamin korzystania ze zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego*. Załącznik do ZARZĄDZENIA Nr 5/2016 Dyrektora Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego z dn. 3 października 2016 r., <http://www.lib.uni.lodz.pl/media/pliki/regulamin.pdf>, [dostęp: 31.01.2017].
- Siekierski S., *Książka we współczesnej kulturze polskiej*, Pułtusk 2006.
- Stanisław Konarski*, https://pl.wikiquote.org/wiki/Stanisław_Konarski, [dostęp: 31.01.2017].
- Warsztaty czytelnicze w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego*, <http://przedszkole.uni.lodz.pl/32892-warsztaty-czytelnicze-w-bibliotece-uniwersytetu-lodzkiego-grupa-i/>, [dostęp: 15.03.2017].
- Wielka Wymiana Książek w BUŁe*, <https://www.youtube.com/watch?v=NEX5Szdhl1Ss>, [dostęp: 16.06.2016].
- Wywiad z kustoszem dypl. mgr Tomaszem Piestrzyńskim – Dyrektorem Biblioteki UŁ*, rozmawiały A. Pielesiek-Kielma, A. Rykiert, „Biuletyn Uniwersytetu Medycznego w Łodzi”, listopad, grudzień 2015.